

**MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJODIY
QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISH**

Komilova Kimyoxon Kuchqarovna-Qoqon davlat universiteti o'qituvchisi

Anotatsiya. Ushbu maqolada Maktabgacha ta'limda o'yin orqali o'rganish, tasviriy san'at mashg'ulotlari, bolalar adabiyoti va ertaklar, musiqa va harakatlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: badiiy-estetik, ijtimoiy-emotsional, o'qitish, adabiyoti, ertaklar, yujetli-rolli o'yinlar, ijodiy qurilish o'yinlari, qog'oz, qum, suv, tasviriy san'at.

**РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У ДЕТЕЙ
ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

***Комилова Кимехон Кучкаровна – преподаватель Кокандского
государственного университета***

Аннотация. В статье представлена информация об обучении через игру в дошкольном образовании, занятиях по изобразительному искусству, детской литературе и сказкам, музыке и движении.

Ключевые слова: художественно-эстетический, социально-эмоциональный, педагогический, литература, сказки, ролевые игры, творческие конструкторские игры, бумага, песок, вода, изобразительное искусство.

**DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES IN PRESCHOOL
CHILDREN**

Komilova Kimyokhon Kuchkarovna-Teacher of Kokand State University

Abstract. *This article provides information about learning through play in preschool education, fine arts classes, children's literature and fairy tales, music and movements.*

Keywords: *artistic-aesthetic, socio-emotional, teaching, literature, fairy tales, role-playing games, creative construction games, paper, sand, water, fine arts.*

Maktabgacha ta'lim — bolalar shaxsining shakllanishida eng muhim bosqichlardan biridir. Ayniqsa, bu davrda bola tafakkuri, tasavvuri va ijodiy qobiliyatlari jadal rivojlanadi. Ijodiy fikrlash esa insonning har qanday sohada muvaffaqiyat qozonishida muhim omil hisoblanadi. Shu sababli maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish va rivojlantirish pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biri sanaladi.

Ijodiy qobiliyat — bu bolaning o'ylab topish, yangilik yaratish, o'z fikrini erkin ifodalash, turli muammolarga noodatiy yondashish salohiyatidir. Maktabgacha yoshdagi bolalarda bu qobiliyatlar quyidagilar orqali rivojlanadi:

O'yin — bu bola uchun asosiy faoliyat turi. Syujetli-rolli o'yinlar, ijodiy qurilish o'yinlari, qog'oz, qum, suv bilan o'ynaladigan mashg'ulotlar bolalarning tasavvurini kengaytiradi va ularni yangi g'oyalar topishga undaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o'yin — bu shunchaki ko'ngil ochar mashg'ulot emas, balki o'qitish va tarbiyalashning eng tabiiy va samarali usulidir. Bolalar aynan o'yin jarayonida atrof-muhitni o'rganadilar, o'z fikrlarini ifoda etadilar, his-tuyg'ularini namoyon qiladilar va eng asosiysi — ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar. Syujetli-rolli o'yinlar, masalan, “doktor”, “oila”, “do'kon”, “oqsoqol mahalla” kabi ssenariyli o'yinlar bolalarga turli ijtimoiy rollarni sinab ko'rish imkonini beradi. Bola o'zini muayyan qahramon o'rniga qo'yganida, u faqatgina o'ynab qolmaydi, balki fikrlaydi, muammolarni hal qilish yo'llarini izlaydi, yangi g'oyalarni o'ylab topadi. Bu esa ijodiy tafakkurga asos bo'ladi. Shuningdek, konstruktiv o'yinlar — LEGO, qurilish kublari, qog'ozdan narsa yasash — bolaning tasavvurini kengaytiradi va muhandislik fikrlashini rivojlantiradi. Bola “bu qanday ishlaydi?”, “qanday yasash mumkin?”, “qanday chiroyli bo'ladi?” kabi savollarni o'z-o'ziga berib, ijodiy echimlarni topishga harakat qiladi. Qum, suv, plastilin bilan erkin o'yinlar esa

bolaning sezgirligini, hissiyotni va ijodiy ifodani kuchaytiradi. Bu kabi mashg'ulotlar jarayonida bolalar ranglar, shakllar, fakturalar bilan tanishadi va o'z his-tuyg'ularini jismoniy harakatlar orqali ifoda etadilar. Eng muhimi, o'yin bolaning shaxsiy tashabbusini rag'batlantiradi. O'ziga xos bo'lgan, avval hech kim o'ylamagan o'yin qoidalari yoki syujetlarni o'ylab topish — bu ijodiy yondashuvning aniq belgisidir. Shu bois tarbiyachilar va ota-onalar bolalarning o'yin orqali o'rganishiga faol yordam berishi, ularning qiziqishini qo'llab-quvvatlashi va yangi g'oyalarni rag'batlantirishi kerak.

Ranglar bilan ishlash, chizish, bo'yash, haykalcha yasash kabi faoliyatlar bolaning estetik didi va ijodkorligini rivojlantiradi. Ularga "Nimani istasang, shuni chiz", "Bu rasmda nima bo'lishi mumkin?" kabi topshiriqlar berish foydalidir. Tasviriy san'at — bu nafaqat chiroyli rasm chizish, balki bolaning ichki dunyosini, hissiyotlarini va tasavvurini tashqi shaklda ifoda etish vositasidir. Maktabgacha yoshdagi bolalar rasm chizish, bo'yash, haykalcha yasash, kesish-yelimlash kabi mashg'ulotlar orqali ijodiy fikrlashni, estetik didni va mustaqil qaror qabul qilishni o'rganadilar. San'at mashg'ulotlarida bolaning asosiysi — natija emas, balki jarayonda olgan zavqi va ijodiy izlanishidir. Masalan, unga "Bu gulni qanday chizishing mumkin?" degan savoldan ko'ra, "Nima chizishni istaysan?" yoki "Bu gullar senga nimani eslatadi?" kabi ochiq savollar berish bolani mustaqil fikr yuritishga undaydi. Shuningdek, bolaga ranglar tanlashda erkinlik berish, shakllarni o'zicha yaratishga ruxsat berish, "to'g'ri" yoki "noto'g'ri" degan baholardan qochish kerak. Chunki ijodda me'yorlar va qoliplar bo'lmaydi — har bir bola o'z dunyosini chizadi, o'z g'oyasini aks ettiradi. Aynan shu erkinlik uning ichki potensialini ochib berishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, turli materiallardan foydalanish (akvarel, guash, plastilin, qum, mato, qog'oz va h.k.) bolaning sezgirligini, barmoqlari harakatlarini (melkaya motorika) va tasviriy ifoda vositalarini o'zlashtirishini ta'minlaydi. Mashg'ulot davomida bolalar nafaqat tasvirlash, balki fikrini so'z bilan ifodalashni ham o'rganadilar: "Bu rasmda nima bor?", "Nima uchun bu rangni tanlading?", "Bu qahramon nima qilayapti?" kabi savollar orqali bola o'z asarini tahlil qilishga o'rganadi. Umuman olganda, tasviriy san'at mashg'ulotlari bolalarga

o'z his-tuyg'ularini erkin ifoda etish, go'zallikni anglash, mustaqil fikrlash va ijodiy qarorlar qabul qilishda katta yordam beradi. Bu esa ijodiy qobiliyatlarning shakllanishi uchun mustahkam zamin yaratadi. Ertak tinglash va hikoya aytish bolalarda obrazli tafakkurni kuchaytiradi. Ularni ertak qahramonlari o'rniga qo'yish, ertakni davom ettirish yoki yangi ertak o'ylab topish orqali ijodiy yondashuv rivojlanadi. Bolalar adabiyoti va ertaklar — bu nafaqat bolalar uchun yozilgan matnlar to'plami, balki ularning ruhiy va ijodiy rivojida beqiyos rol o'ynaydigan qudratli vositadir. Ertaklar orqali bola yaxshilik va yomonlikni ajratishni, sabr, do'stlik, jasorat kabi qadriyatlarni tushunishni o'rganadi. Ayniqsa, ertakdagi g'ayritabiiy voqealar, sehrli hodisalar va noodatiy qahramonlar bolaning tasavvuri va fantaziyasini kuchli darajada rivojlantiradi. Bolaga ertak o'qib berish yoki ertak aytib berish — bu bir tomonlama jarayon emas. Eng samarali usul — bolani ertakga faol ishtirokchi qilishdir. Masalan:

- **"Keyin nima bo'ladi, deb o'ylaysan?"**
- **"Sen shu qahramon o'rnida bo'lganingda nima qilarding?"**
- **"Ertakka yangi yakun o'ylab topa olasanmi?"**

Bu savollar bolani mustaqil fikrlashga, hodisalarga o'z nuqtai nazaridan qarashga va ijodiy yondashishga o'rgatadi. Bola ertakni eshitibgina qolmaydi — u o'ylaydi, tasavvur qiladi va ichki dunyosini kengaytiradi. Shuningdek, bolalarni ertak qahramonlarini yasashga, ularni rasmga chizishga yoki hatto sahna ko'rinishi sifatida namoyish etishga jalb qilish ham ijodiy qobiliyatlarning rivojiga xizmat qiladi. Bu orqali bola nafaqat obrazlar bilan ishlashni, balki o'z fikrini turli shakllarda ifoda etishni o'rganadi. Bolalar adabiyoti faqat ertaklar bilan cheklanmaydi. She'rlar, topishmoqlar, hikoyalar va bolalar dramatikasi ham tasviriy va eshitish orqali idrok qilish qobiliyatini oshiradi. Ayniqsa, ritm va qofiyalarga boy she'rlar bolalarda til sezuvchanligini, eslab qolish qobiliyatini va ijodiy nutqni rivojlantiradi. Qo'shiqlar aytish, musiqa ostida harakatlanish, raqs tushish, asboblarda chalinadigan ohanglarni eshitish — bularning barchasi bolani his qilishga, ifoda qilishga o'rgatadi. Musiqa va harakatlar — bu bolalarning ijodiy salohiyatini uyg'otuvchi, ularni ruhlantiruvchi va o'zini erkin ifoda etishga undovchi

eng quvnoq vositalardan biridir. Maktabgacha yoshdagi bolalar tovush, ritm, ohang va harakatlarga juda sezgir bo'lishadi. Aynan shu sezgirlik orqali ularda musiqa orqali ifodalanadigan ichki holatlar — quvonch, hayrat, hayajon, xotirjamlik kabi tuyg'ular shakllanadi va rivojlanadi. Qo'shiqlar kuylash, musiqa eshitish, ritmik harakatlar qilish, raqsga tushish bolalarning nafaqat jismoniy faoliyatini oshiradi, balki ularning eshitish xotirasi, ritm sezish, tanani boshqarish va harakatni ifoda etish qobiliyatini ham rivojlantiradi. Misol uchun, oddiygina “Qo'llaringni tepaga ko'tar”, “Oyog'ing bilan yerga ur” kabi topshiriqlar orqali bola musiqani eshitib, unga mos harakat qilishni o'rganadi. Bu esa muvofiqlik (koordinatsiya), diqqat va ijodiy ifoda bilan bevosita bog'liqdir. Bundan tashqari, musiqa bolalarning fantaziyasini ham kuchli rag'batlantiradi. Masalan, biror asarni eshitib, “Bu musiqa senga nimani eslatadi?”, “Bu ohang kim haqda?” yoki “Sen shu musiqani tinglab qanday rasm chizar eding?” kabi savollar orqali bola o'z tasavvurini ijodiy tarzda ifodalaydi. Harakatli o'yinlar — “raqsli topshiriqlar”, “musiqali estafeta” yoki “improvizatsion harakatlar” ham ijodiylikni kuchaytiradi. Ayniqsa, bolaga erkin harakat qilish, o'z raqsi yoki harakatini o'ylab topishga imkon berish — uning o'ziga ishonchini oshiradi va ichki ijodiy kuchlarini yuzaga chiqaradi. Musiqa asboblariidan foydalanish — baraban, xilofon, shang'illovchi asboblari orqali ritmni ijro etish ham bolaning faolligini oshiradi. U o'z “musiqasini” yaratishga urinadi — bu jarayon esa ijodiy fikrlashning jonli ko'rinishidir.

Maktabgacha yosh — ijodiy qobiliyatlar asosi qo'yiladigan poydevor davri. Shu bois tarbiyachi, ota-ona va pedagoglar bolaning tabiiy qiziqishlarini qo'llab-quvvatlashi, unga imkoniyatlar yaratishi muhimdir. Har bir bola o'ziga xos dunyoqarashga ega va to'g'ri yo'naltirilgan ta'lim orqali uning ichki iste'dodi ochiladi. Ijodkorlik esa nafaqat san'atda, balki hayotning har bir sohasida kerak bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O'zbekiston”, 2017.

2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 31-dekabrda "Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 1059-son Qarori 1-ilovasi. // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 03.01.2020 y., 09/20/1059/4265-son
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2021. – 464 bet
4. Qodirova F.R., Toshpo'latova Sh.Q., Kayumova N.M., A'zamova M.N.
5. Azizova Ziroat "The content of children's preparation for school in preschool educational organizations". Galaxy international interdisciplinary research journal (giirj) 78-80 b 2024
6. A.Z. Baxodirovna "[Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishda tasviriy faoliyatning ahamiyati](#)", Science and innovation 3 (special issue 31), 34-37 2024y
7. AZ Baxodirovna "[Sharq matematik olimlarining asarlarida arifmetikaning rivojlanishi](#)", Science and innovation 3 (special issue 31), 455-460b 2024y
8. P.F. Миннулина, А.Р. Нуриева, З.Б. Азизова "Подготовка будущих воспитателей в полилингвальном образовательном пространстве" Science and innovation 3 (special issue 31), 88-91 2024y
9. A.Z. Baxodirovna, "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mehnatni tashkil etish shakllari" Science and innovation 3 (special issue 31), 38-44 2024y
10. A.Z. Baxodirovna "Ta'limiga tayyorlashga ta'sir etuvchi omillar", Science and innovation 3 (special issue 31), 187-193
11. З.Б. Азизова, З.А. кизи Абдуразакова "Болаларда халқ оғзаки ижоди воситасида миллий ғурур ҳиссини шакллантиришда оиланинг ўрни»International conference of education, research and innovation 1 (2), 50-62 2023
12. Muminova, G. "HONORARY WOMEN IN UZBEK ART." Science and Innovation 1.6 (2022): 244-247.
13. Irmatova Ma'mura Djuraevna PERIOD OF KINDERGARTEN AGE - THE BEGINNING STEPS OF EDUCATION, THE FORMATION OF SOCIALLY

NECESSARY CHARACTERIZATIONS IN A PERSON IJSSIR, Vol. 11, No. 06.
June 2022 41-44

14. Kadirova, Dildora Nadjatbekovna. "PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AT THE CENTERS FOR THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL EDUCATIONAL." *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal* 1.3 (2024): 86-92.

15. Achilova S. Hygienic factors for the development of physical qualities of children in preschool education // *International journal of social science & interdisciplinary research*, Vol. 12. Date of publication: 04.04.2023. – P.86-89. (IF 7.429)

16. NG Malikovna [INTELLEKTUAL O 'YINLAR ORQALI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI AQLIY RIVOJLANTIRISH](#)
Science and innovation 3 (Special Issue 31), 367-371

17. BR Djurayeva, HM Tojiboyeva, GM Nazirova Modern trends in the education of children of preschool age Tashkent-2015

18. NG Malikovna, EM Akilovna, SN Anvarovna, KD Bakhodirovna, ..DETERMINING THE EFFECTIVENESS OF PRESCHOOL EDUCATION IN CHILD DEVELOPMENT: THE EXAMPLE OF MARKETING RESEARCH. *International Journal of Early Childhood Special Education* 14 (5) 2022

19. GM Nazirova STEAM TECHNOLOGIES, A NEW STAGE IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN *Bulletin news in New Science Society International Scientific Journal* 1 (3 ... 2024

20. Kadirova, Dildora, U. Olimjonova, and L. Azimova. "GOALS AND OBJECTIVES OF CHILD EDUCATION IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS." *Академические исследования в современной науке* 2.25 (2023): 93-99.

21. Sh.Karimova PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF SOCIAL PEDAGOGICAL PRINCIPLES
<file:///C:/Users/Windows10/Downloads/Telegram%20Desktop/Каримова%20III.%20Импофактор93-100.pdf> *Bulletin news in New Science Society International*

Scientific Journal 2024 Vol 1 Issue 3 Impact factor: 8.5 (Researchbib)

22. Sh.Karimova. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ АРТ-ТЕРАПИИ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH OF PROBLEMS OF SCIENCE AND EDUCATION

2024 Paris, France

23. A.Z Baxodirovna "Ta'limiga tayyorlashga ta'sir etuvchi omillar", Science and innovation 3 (special issue 31), 187-193

24. AZ Baxodirovna, RF Muxammadjonovna, KSH Baxtiyarovna, ...International Journal of Early Childhood Special Education 14 PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PRESCHOOL EDUCATION IN UZBEKISTAN: PROBLEMS AND SOLUTIONS. 2022